गड-किल्ल्यांवरील अतिक्रमणे दूर करण्यासाठी तसेच पुन्हा अतिक्रमणे होवू नयेत, याकरिता जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली जिल्हास्तरीय समिती गठीत करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग
शासन निर्णय क्रमांक :स्मारके २०२४/प्र.क्र.०६/सां.का३.
हुतात्मा राजगुरू चौक, मादाम कामा मार्ग
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२
दिनांक : २० जानेवारी, २०२५

वाचा -

१. प्राचीन स्मारक तथा पुरातत्वीय स्थल और अवशेष अधिनियम, १९५८
२. प्राचीन स्मारक तथा पुरातत्वीय स्थल और अवशेष नियम, १९५९
३. महाराष्ट्र प्राचीन स्मारके व पुराणवस्तुशास्त्रविषयक स्थळे व अवशेष अधिनियम, १९६०
४. महाराष्ट्र प्राचीन स्मारके व पुराणवस्तुशास्त्रविषयक स्थळे व अवशेष नियम, १९६२

प्रस्तावना :

राज्यामध्ये सद्यस्थितीत भारतीय पुरातत्व सर्वेक्षण अंतर्गत एकूण ४७ केंद्र संरक्षित किल्ले आणि पुरातत्व व वस्तुसंग्रहालये संचालनालय अंतर्गत ६२ राज्य संरक्षित किल्ले आहेत. सदरहू केंद्र व राज्य संरक्षित किल्ले यांचे जतन व संवर्धन करण्याकरीता व हा सांस्कृतिक वारसा सुस्थितीमध्ये ठेवण्याकरीता त्यावर अतिक्रमण होऊ नये यादृष्टीने दक्षता घेणे आवश्यक आहे.

तथापि, केंद्र व राज्य संरक्षित किल्ले आणि असंरक्षित गड-किल्ले यांच्या ठिकाणी अतिक्रमण होत असल्याची बाब शासनाच्या निदर्शनास आली आहे. यामुळे केंद्र व राज्य संरक्षित किल्ले आणि असंरक्षित गड-किल्ले यांच्या ठिकाणी कायदा व सुव्यवस्था धोक्यात येणे, वास्तुच्या सौंदर्यास / रम्यतेस/ पावित्र्यास बाधा पोहोचणे इत्यादी बाबी संभवित आहेत. मा. मुख्यमंत्री महोदय यांच्या सूचनांनुसार, जिल्हा स्तरावरील केंद्र व राज्य संरक्षित किल्ले आणि असंरक्षित गड-किल्ले यांची अतिक्रमणे दूर करण्यासाठी तसेच पुनश्च: अतिक्रमणे होवू नयेत, यासाठी जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती गठित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय -

जिल्ह्यातील केंद्र व राज्य संरक्षित किल्ले आणि असंरक्षित गड-किल्ले या ठिकाणची अतिक्रमणे दूर करण्यासाठी तसेच अतिक्रमणे पुन्हा होवू नयेत, यासाठी संबंधित जिल्हाधिकारी यांचे अध्यक्षतेखाली खालीलप्रमाणे समिती गठीत करण्यात येत आहे -

क्र.	पदाधिकारी	पदनाम
१.	जिल्हाधिकारी	अध्यक्ष
२.	पोलीस आयुक्त (संबंधित नागरी भागाकरीता)	सदस्य
३.	मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद	सदस्य
४.	जिल्हा पोलीस अधिक्षक	सदस्य
५.	आयुक्त, महानगरपालिका	सदस्य
६.	मुख्याधिकारी, नगरपरिषद / नगरपालिका / नगरपंचायत (संबंधित नागरी भागाकरीता)	सदस्य
७.	संबंधित उप वनसंरक्षक (वनक्षेत्र असेल तेथे)	सदस्य
८.	संबंधित अधिक्षण पुरातत्वविद्, भारतीय पुरातत्व सर्वेक्षण, भारत सरकार	सदस्य
९.	सहाय्यक संचालक (पुरातत्व), विभागीय कार्यालय, महाराष्ट्र राज्य पुरातत्व व वस्तुसंग्रहालये संचालनालय	सदस्य
१०.	प्रादेशिक बंदर अधिकारी, महाराष्ट्र सागरी मंडळ (आवश्यकतेनुसार)	सदस्य
११.	निवासी उप जिल्हाधिकारी	सदस्य सचिव

०२. समितीची कार्यकक्षा पुढीलप्रमाणे राहील -

१. दि. ३१ जानेवारी, २०२५ पर्यंत सदर समितीने आढावा घेऊन कोणकोणत्या गड-किल्ल्यांवर अतिक्रमणे आहेत त्याची किल्लानिहाय यादी तयार करावी. सदर यादी तातडीने शासनास सादर करावी.

२. दि. ०१ फेब्रुवारी, २०२५ ते दि. ३१ मे, २०२५ पर्यंत कालबध्द पध्दतीने अतिक्रमणे हटविण्याचे काम करावे व वेळोवेळी केलेल्या कामांचा अहवाल शासनास सादर करावा.

३. सर्व अतिक्रमणे हटविल्यानंतर पुनःश्च त्याठीकाणी अतिक्रमणे होणार नाहीत, याची दक्षता समितीने घ्यावी.

४. सदर समितीची बैठक दरमहा आयोजित करण्यात यावी.

५. सदर समितीचा मासिक अहवाल शासनास सादर करण्यात यावा.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२५०१२०१८२९२३३८६२३ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या नावाने व आदेशानुसार.

NANDA MARUTI RAUT

Digitally signed by NANDA MARUTI RAUT
DN: c=IN, o=GOVERNMENT OF MAHARASHTRA, ou=TOURISM AND CULTURAL DEPARTMENT, 2.5.4.20=281d8ee0076aee3a052a490903f93deadef9f7e2a186620ec03666d244838270, postalCode=400032, st=Maharashtra, serialNumber=BAF9D9317025580944685E047B9C52D64C532684054F19E1F02C374B78E1773F, cn=NANDA MARUTI RAUT
Date: 2025.01.20 18:32:16 +05'30'

(नंदा राऊत)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा. राज्यपाल, महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव, राज भवन, मलबार हिल, मुंबई
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. मा. उपमुख्यमंत्री (नगर विकास) यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा. उपमुख्यमंत्री (वित्त व नियोजन) यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई
५. मा. सभापती, महाराष्ट्र विधानपरिषद यांचे खाजगी सचिव, मुंबई.
६. मा. अध्यक्ष, महाराष्ट्र विधानसभा यांचे खाजगी सचिव, मुंबई.
७. मा. उपसभापती, महाराष्ट्र विधानपरिषद यांचे खाजगी सचिव, मुंबई.
८. मा. उपाध्यक्ष, महाराष्ट्र विधानसभा यांचे खाजगी सचिव, मुंबई.
९. सर्व मा. मंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
१०. सर्व मा. महाराष्ट्र विधानसभा सदस्य व मा. महाराष्ट्र विधानपरिषद सदस्य.
११. मुख्य सचिव यांचे सहसचिव, मंत्रालय, मुंबई
१२. सर्व अ.मु.स./प्र.स./सचिव मंत्रालयीन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१३. उप सचिव (सां.का.) यांचे स्वीय सहायक
१४. सर्व विभागीय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य
१५. सर्व जिल्हाधिकारी, महाराष्ट्र राज्य.
१६. सर्व पोलीस आयुक्त / पोलीस अधिक्षक, महाराष्ट्र राज्य.
१७. सर्व महानगर पालिका आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य.
१८. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मुंबई, महाराष्ट्र
१९. अधिक्षक पुरातत्वविद्, भारतीय पुरातत्व सर्वेक्षण मंडळ, मुंबई / छत्रपती संभाजी नगर / नागपूर मंडळ.
२०. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र सागरी मंडळ.
२१. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, महाराष्ट्र राज्य.
२२. संचालक, पुरातत्व व वस्तुसंग्रहालये संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२३. संचालक, पर्यटन संचालनालय, मुंबई
२४. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ, मुंबई
२५. मुख्याधिकारी, नगरपरिषद/नगरपालिका/नगरपंचायत
२६. मुख्य वनसंरक्षक, वन विभाग
२७. प्रादेशिक बंदर अधिकारी, महाराष्ट्र सागरी मंडळ.

२८. सर्व सहाय्यक संचालक (पुरातत्व), विभागीय कार्यालय, पुरातत्व व वस्तुसंग्रहालये संचालनालय
२९. निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई.
३०. महालेखापाल - १ (लेखा परीक्षा), मुंबई, महाराष्ट्र.
३१. महालेखापाल - २ (लेखा परीक्षा), मुंबई, महाराष्ट्र.
३२. महालेखापाल - १ (लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई, महाराष्ट्र.
३३. महालेखापाल - २ (लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई, महाराष्ट्र.
३४. निवडनस्ती/ सां.का. ३